

دیده و دل و دست (پژوهشی در پوشاک و هنرهای سنتی خراسان)

ناهید امیدی

نشر به نشر

جالب و شنیدنی وی می‌گوید که از این کار چند هدف دارد، نخست آنکه نمونه‌های باقی مانده پیش از آنکه به دست فراموشی سپرده شوند ثبت گردند تا به نسل جوان معرفی شوند، دیگر آنکه جوانان به دنبال الگوهای بی‌هویت غربی نروند و از نمونه‌های اصیل مایه‌گیرند و با تکیه بر غنای فرهنگی خویش طراحی نو دراندازند.

به بیان امیدی، یکی از نمونه‌های اصیل این‌گونه هنرها، رودوزی‌های سنتی است و هنرهایی که به نوعی با تن پوش ارتباط می‌یابند، از جمله پارچه بافی، نواربافی، قیطان بافی و... که خود بخشی از هنرهای سنتی را تشکیل می‌دهند.

کتاب مباحث مختلفی را در برمی‌گیرد از جمله: عوامل تأثیرگذار در پوشاک، پوشاک مردم خراسان، پوشش سر زنان، نقش‌های لباس زنان در کلات نادر، پوشاک مردان کرد در کلات نادر، نواربافی در کلات نادر، لباس کردهای شمال خراسان، چارق دوزی، پوستین دوزی، انواع کلاه در مناطق مرزی، پوشاک زنان در سبزوار، پوشاک مردم طبس، پوشاک مردان و زنان در بیرجند، پوشاک و هنرهای سنتی نهبندان، کسوت درویشان، لباس در فرهنگ عاشورا، علم‌سازی - قلمزنی - مشبک‌کاری، بررسی پوشاک بلوچ‌ها، بررسی پوشاک ترکمن‌ها، پوشاک عرب زبان‌ها و... هم‌چنین در پایان جدول اجزای پوشاک با گویش محلی در مناطق مختلف استان خراسان، نمایه نام اشخاص و... همراه شده است.

مؤلف معتقد است بررسی پوشاک خراسان نشانگر چگونگی پوشش زنان است که هنوز هم در کلات نادر و مراسم جشن ازدواج با همان ارزش‌های فرهنگی لباس می‌پوشند. و اینکه با پرداختن به هنرهای سنتی به خود مشغولی مناسبی دست می‌یابند و در نتیجه کمتر در معرض آفت‌های شخصیتی و اجتماعی قرار می‌گیرند.

خراسان، یادگار گذشته‌ای است درخشان که زبان، فرهنگ، دانش و هنر از آنجا به تمامی نقاط ایران تراوید و گنجینه‌های ارزشمند هنر و دانایی به شهرهای کهن و پیشینه‌دار آن اعتباری چندان بخشید. خراسان علاوه بر مشاهیرش، مرهون آثار باشکوه و ارزشمند هنری بر جای مانده از نیاکان و یا میراثی است که با جلوه‌هایی از زیبایی‌های بصری و الگوهایی از تلفیق نمادین با باورهای عمیق اعتقادی که نشانگر اصالت و خلاقیت مردمان این سرزمین بوده است.

اثر حاضر که تحت عنوان دیده و دل و دست به چاپ رسیده، نشان از نقوشی آشنا می‌دهد، جامه‌هایی که رنگ آنها مهربانی و تزییناتش تجلی‌گر فرهنگ و هنرهای بومی مردم است. هم‌چنین از پوشاک اقوام کرد، ترک و بلوچ و ترکمن و عرب می‌گوید که در جای‌جای مناطق خراسان پراکنده‌اند و شرحی است بر نوع پوشاک درسوگ و سرور و رزم و بزم.

ناهید امیری که سال‌هایی چند در راه تألیف این اثر گذرانده است می‌نویسد که: این کتاب قرار بود در چهار جلد به چاپ رسد و در هر بخش به تفصیل در مورد انواع هنرهای سنتی طوایف مختلف پرداخته شود، اما با توجه به چاپ رنگی برای تقلیل هزینه قرار شد تمام بخش‌ها در یک جلد گنجانده شود. از این رو توضیحات بخش اول مفصل‌تر از سایر بخش‌ها است و چکیده‌ای از مطالبی که در طول ۲۵ سال پژوهش به آن دسته یافته‌ام در بخش‌های بعدی آورده شده است. در روستاهای کلات نادر زنان پارچه لازم برای دوخت لباس را خود بافته و با تکیه بر اعتقادات و آداب و رسوم نقش‌های زیبا و چشم‌نوازی را با الیاف ابریشم الوان بر تن پوش خود دوخته و اجزاء پوشاک را با تنوع نقش و رنگ به گونه‌ای می‌آرایند که هر انسان صاحب ذوقی را به دنیای جذاب طرح‌ها و رنگ‌ها دعوت می‌کنند. هر نقش قصه‌ای دارد